

LLIBRES

La muntanya màgica

Francesc Canosa Farran

FAGO

Carles Porta
La Campana
312 pàgines. 18 euros

No cal donar més tombs. Al pròleg d'aquest *Fago*, del periodista Carles Porta, hi és tot. En sis pàgines queda clar per què aquest és un llibre diferent en el sector editorial català i part de l'espanyol. Hi ha dues raons nuclears, però primer cal disparar el tret: el 13 de gener del 2007 troben mort l'alcalde de Fago, Miguel José Grima. Tothom té memòria mediàtica del cas. De seguida, al poblet de postalta del Pirineu aragonès (30 habitants amb prou feines) desembarquen desenes i desenes de periodistes afamats.

Ara, les raons. Primera: la mirada. Curiosament hi havia dues cases rurals. Una era del mort; l'altra, de Santiago Mainar. A l'únic periodista (només un basctreu el cap durant aquells dies) que se li acudeix demanar habitació al poble és al català Carles Porta (Vila-sana, Lleida, 1963). La resta a hotels d'Ansó i Jaca. Porta s'hi va estar cinc dies i va xerrar moltes hores amb en Mainar. El 2 de febrer el detenen com a presumpte assassí de Grima.

Segona: el contacte amb la realitat de primera mà, les fonts, la documentació (altrament dit, la feinada). El 3 d'agost del 2007 Porta fa la primera visita a la presó a Mainar. Després



L'únic periodista que dormí al poble de Fago va ser el català Carles Porta. / CRISTÓBAL MANUEL

en van vindre 60 més. Més de dues-centes converses amb Marisa Mainar (la germana); tantes d'altres amb Amàlia, amiga i finalment amor de Santiago; l'anàlisi (i, d'alguna manera, la crítica) dels 4.000 folis del sumari del cas; de les milers de pàgines de diaris; de les centenars d'hores de ràdio i de televisió; a banda de seguir el judici de prop.

Sí, aquestes són dues raons nuclears per entendre, que, d'acord, potser sí que aquesta és "la història d'una dona que pateix pel seu germà", perquè aquí comença a néixer el llibre: Marisa truca a Porta i li diu: "He leído tus artículos y me gustaría conocerte. Eres el único que no trata de asesino a mi hermano". Potser sí que és la història a contravent, mar, terra, contra terre-

trèmols mediàtics, policials, judicials... D'una dona mentre el seu germà està fora de camp. Potser, però és sobretot la història de com fer periodisme.

Porta ve de lluny, d'aquell *Tor* (2005) on hi havia "tretze cases i tres morts", d'aquell Pirineu català on mai ningú s'hi havia fixat, ni sabia que existia. I arriba a *Fago* (premi Huertas Claveria), un altre Pirineu on, de

sobte, tothom hi mira amb flaixos, càmeres, proves judicials, declaracions de culpabilitat. Tothom mira però no hi veu ningú. Perquè aquest llibre té l'habilitat de dir que potser vivim en una societat on tothom mira el mateix i mira on no hi ha res. Hi ha un pujar al cim per veure-hi més clar i veure-ho tot. L'ascensió a la Muntanya màgica es fa amb estil muntanyenc: sec, precís, de supervivència. Paraules i diàlegs que són piolets, bastons que ens ajuden a pujar.

A dalt de tot es veu la hiperverlocitat i la hiperboira del cas: que s'ho va endur tot.

'Fago' és la història d'una dona que pateix pel germà però també de com fer periodisme

Mainar, condemnat a 20 anys i 9 mesos de presó. *Tor*, *Fago*, poques lletres, intensitat màxima, explosiva. La muntanya màgica dels nostres dies arriba a tot arreu: a la ciutat i al poble minúscul. El necessari repòs, el sanatori del temps, de la interrogació interior, de guarir la mirada...

Temps: es necessita temps per fer bé les coses; per comprendre, per explicar. Potser aquest llibre també marca el camí del periodisme, paradoxalment, es necessitarà temps per fer periodisme, del bo vull dir. Ja fa uns anys que tant als Estats Units com a Llatinoamèrica la no ficció està fent la seva ascensió. Aquí tot just comencem a caminar i a mirar a la muntanya. Porta és dels pocs que hi puja.

Cartografia reial

Xavier Dilla

DIPLOMATARI DE PERE EL GRAN. 1. CARTES I PERGAMINS (1258-1285)

Stefano M. Cingolani, Fundació Noguera
866 pàgines. 32 euros

CERVERÍ DE GIRONA: UN TROBADOR AL SERVEI DE PERE EL GRAN

Míriam Cabré
Universitat de Barcelona / Universitat de les Illes Balears
420 pàgines. 25 euros

El rei Pere el Gran (1240-1285) té el rar privilegi, entre els monarques de la nostra esplendor medieval, de tenir veritablement cara i ulls. I és que el seu rostre ens és conegut, des de fa un any i mig, per la reconstrucció digital feta per un equip d'investigadors a partir de l'estudi de la seva mòmia, extreta temporalment de la tomba del monestir de Santes Creus. Aquest procés, a mig camí entre CSI i l'arqueologia, va ser mostrat amb amenitat en un documental emès al programa *Sense ficció*, de Televisió de Catalunya. I és un dels experts

que hi intervenia, el filòleg i historiador Stefano Maria Cingolani, qui publica ara un voluminós aplec de pergamins i cartes que documenten l'activitat del rei desenterrat.

Aquest primer volum del *Diplomatari de Pere el Gran* (accessible també al web www.fundacionoguera.com) recull 459 documents procedents o relacionats amb la cancelleria reial. No es tracta, certament, d'una lectura per al gran públic. Escrits la majoria en llatí, aquests textos constitueixen, tanmateix, un material històric bàsic per a la feina de Cingolani com a biògraf del rei (*Pere el Gran. Vida, actes i paraula*, Editorial Base, 2010).

La voluntat de posar per escrit els fets i les polítiques de la monarquia va ser una de les grans aportacions de Pere a la consolidació de la cancelleria reial. Això ens situa davant una interessantíssima cartografia del poder, on trobem, és clar, textos d'alta política, com els pactes matrimonials que teixien aliances internacionals o els relacionats amb la polèmica herència de Jaume el Conqueridor, que va fragmentar la Corona



Reconstrucció digital del rostre de Pere el Gran a partir de l'estudi de la seva mòmia.

d'Aragó repartint-ne els regnes entre Pere i el seu germà Jaume (en un document de 1260, l'encara infant Pere declara acceptar aquest repartiment *metu paterno*, és a dir, per por del seu pare, temorós, afegeix, que no el deshereti). Però el diplomata ri reporta també actes més quotidians en un Estat d'arrel feudal com era aquell: compres i vendes, concessions comercials, reconeixements de deutes i expressions d'homenatge i fidelitat aristocràtica. Darrere els formulismes i la fredor documental, hi ha notes que traspuen vida, com l'enumeració dels arquers que, el 1285, es queden a defensar heroicament Girona, assetjada

pels francesos, als quals el rei allibera de pagar impostos en el futur; o el tèrbol i brutal pergamí de 1279 en què un lloctinent del rei renuncia a emprendre accions legals contra una dona que ha ajudat un Montcada a violar la seva germana: 40 sous de Barcelona serveixen per compensar l'agressió.

El trobador Cerverí de Girona no apareix en cap d'aquests documents, però el seu important paper a la cort de Pere queda prou clar a l'excel·lent monografia que li ha dedicat Míriam Cabré, professora de la Universitat de Girona. Cabré explica com Cerverí —poeta clau, que fa de frontissa entre els trobadors

clàssics dels segles XI-XII i la tradició lírica catalana dels segles XIV-XV— es va convertint, durant quasi 20 anys, en l'intel·lectual àulic per excel·lència. Amb un sòlid coneixement de la tradició trobadoresca i del context històric i polític, Cabré recorre l'extensa i innovadora obra de Cerverí i en desplega els sentits vinculats a la ideologia reial i a la construcció de la imatge de Pere com a "príncep modèlic", laic i cavalleresc, en contrast amb la figura del rei sant propugnada a França o a Castella. També aquí apareix ben dibuixada l'ambició del projecte monàrquic de Pere de professionalitzar la cort.